

ftesë

AKADEMIA E STUDIMEVE ALBANOLOGJIKE

DITËT E ALBANOLOGJISË

Edicioni XIII

21 nëntor 2022

Albanologjia përtej nesh

Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, ora 10.00

22-23 nëntor 2022

Atlasi Etnografik Shqiptar

Natyra, kultura, arti

Salla “Rrok Zojzi”, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe i Studimit të Artit, ora 11.00

24 nëntor 2022

Rruga e shqiptarëve drejt pavarësisë dhe sfidat e procesit të shtetndërtimit

Hotel “Mondial”, ora 09.30

25-26 nëntor 2022

Një komb, një gjuhë

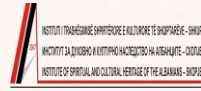
Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, ora 11.00

AKADEMIA E STUDIMEVE
ALBANOLOGJIKE
TIRANË

INSTITUTI ALBANOLOGJIK
PRISHTINË

INSTITUTI I TRASHËGIMISË
SHPIRITËRORE E KULTURORE
TË SHQIPTARËVE
SHKUP

DITËT E ALBANOLOGJISË

21-26 nëntor 2022

Edicioni XIII

21 nëntor 2022

Albanologjia përtej nesh

Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, ora 10.00

Fjala e hapjes

Prof. dr. Luan Përzhita, Rektor i Akademisë së Studimeve
Albanologjike

Përsbëndetje

Znj. Albana Tole, Zëvendësministër i Arsimit dhe Sportit
Z. Pierre Raynaud, Këshilltar për Kooperacionin dhe Aksionin
Kulturor, Ambasada Franceze
Përfaqësues i Ministrisë për Evropën dhe Punët e Jashtme të Shqipërisë

Ndërkombëtarizimi i studimeve albanologjike

Prof. assoc. dr. Belisa Muka, Drejtore e Institutit të Arkeologjisë
Prof. dr. Nebi Bardhoshi, Drejtor i Institutit të Antropologjisë
Kulturore dhe Studimit të Artit
Prof. dr. Artur Lama, Drejtor i Institutit të Gjuhësisë dhe Letërsisë
Prof. dr. Afrim Krasniqi, Drejtor i Institutit të Historisë

Pushim – kafë

Botimet e reja të Akademisë së Studimeve Albanologjike

Zëvendësrektori, prof. dr. Valter Memisha

Promovim i botimeve të ASA-s

“Historia e shqiptarëve gjatë shek. XX”, vëllimi IV

Luan Përzhita, “Dardanët”

Adem Bunguri, “Vegla bakri dhe sēpata bronzi

nē Shqipēri dhe Kosovē”

Afērdita Onuzi, “Xhubleta”

Valter Memisha, “Studime pēr fjalēn shqipe 5, 6”

“Çmimi i Albanologjisē”, ceremoni mirēnjohjeje

pēr personalitete tē albanologjisē

Robert Elsie (pas vdekjes), albanolog

Agron Duro, gjuhētār

Skēnder Aliu, arkeolog

Koktejl

22-23 nēntor 2022

Instituti i Antropologjisē Kulturore dhe Studimit tē Artit-ASA

Salla “Rrok Zojzi”, IAKSA, ora 09.00

22 nēntor 2022

Fjala e mikpritjes dhe pērsbēndetje

Ora 09.00-10.00

Prof. dr. Nebi Bardhoshi, Drejtōr i Institutit tē Antropologjisē
Kulturore dhe Studimit tē Artit (IAKSA)

Prof. dr. Luan Pērzhita, Rektōr i Akademisē sē Studimeve
Albanologjike

Znj. Mirela Muça, Drejtore e Agjencisē Kombētare tē Kērkimit
Shkencor dhe Inovacionit (AKKSHI)

Xhubleta - ekspozitë etnografike,
prezantohet nga Prof. dr. Afërdita Onuzi
Ora 11.30-12.00

Pushim Kafe
12.00-12.30

**Seanca e parë: Atlasi etnografik dhe fshati shqiptar
në projekte kërkimore**

Drejtues i seancës: *Dr. Mikaela Minga*
Ora 12.30-14.00

Atlasi etnografik i fshatit shqiptar sot: çështje dhe risi, Dr. Olsi Lelaj, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Atlasi etnografik i fshatit kosovar: Një projekt i ri kërkimor, Dr. Lumnije Kadriu, Departamenti i Etnologjisë, Instituti Albanologjik i Prishtinës
Kujtesa historike e Kosovës, Prof.ass.dr. Arsim Canolli, Departamenti i Antropologjisë, Fakulteti Filozofik, Universiteti i Prishtinës

Pushim
14.00-15.30

Seanca e dytë: Atlasi, Kultura, Natyra

Drejtues i seancës: *Prof. ass. dr. Arsim Canolli*
Ora 15.45-17.15

Shdërrimet e fshatit shqiptar dhe “Atlasi etnografik”, Prof.dr. Nebi Bardhoshi, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Roli dhe evolucioni i ndërmjetësve tradicional në shoqërinë rurale post-komuniste: Rasti i kryeplakut në Shqipëri, Dr. Edvin Zhllima dhe Dr. Drini Imami-Universiteti Bujqësor i Tiranës & CERGE EI.

Jetë në fill: fshati shqiptar sot, mes lokale dhe transnacionales, të shkuarës dhe së tashmes, Dr. Ervin Kaçiu, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Seanca e tretë: Ritualja, tingëllorja, ndërmjetësuesja

Drejtues i seancës: *Dr. Lumniqe Kadriu*

Ora 17.30-19.00

Peizazhi tingullor i fshatit mes të djeshmes dhe së sotmes: Premisa për një rrëfim etnografik, Dr. Mikaela Minga, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Rite apotropaike. Mentaliteti dhe praktikat e mbrojtjes, Dr. Ledia Dushi, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Vëzhgime mbi muzikën tradicionale në fshatin shqiptar sot, Dr. Edmir Ballgjati, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Kamera, një antropologji e heshtur: mbi imazhin dhe tingullin në projektin “Atlasi etnografik i fshatit shqiptar sot”, Ma. Eros Dibra, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

23 nëntor 2022

Seanca e katërt: Artet dhe Arkivat

Drejtues i seancës: *Dr. Olsi Lelaj*

Ora 09.30-11.00

Arkivi, shkatërrimi dhe koha (historia) në ekspozitat Tirana Patience dhe Arkivi i Hapur,

Dr. Jonida Gashi, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Rebelimi ndaj institucionit arkivues si shuarje e kujtesës kolektive: një vështrim mbi arkivat teatrale në Shqipëri, Dr. Anxhela Çikopano, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit.

Surprizat e një arkivi: mbi trashëgiminë fotografike të Kolë Idromenos, Dr. Agron Mesi, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Drejt një historie të artit bashkëkohor shqiptar: Arkivi i Qendrës së Dokumentacionit Artistik në dy vitet e fundit, Ma. Eros Dibra, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Artit

Pushim kafe

11.00-11.30

Seanca e pestë: Atlasi etnografik dhe jeta urbane

Drejtues i seancës: *Dr. Ervin Kaçiu*

11:30-12.30

Ardhja, Shtëpia, Varri: Laboratori i Antropologjisë Urbane, Dnrt. Diana Malaj, Grupi “ATA”

E drejta dhe qyteti, Ma. Sidorela Vatnikaj & Ma. Edison Lika, Grupi “E drejta dhe Qyteti”

Atlasi Urban: Tiranë, Kamëz, Durrës, Prof.dr. Nebi Bardhoshi & Dr. Olsi Lelaj, Instituti i Antropologjisë Kulturore dhe Studimit të Arti

Diskutime përmbyllëse

12:45-13:15

22-23 nëntor, Shkup, Prishtinë

Akademia e Studimeve Albanologjike, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë

Instituti Albanologjik i Prishtinës

Instituti i Trashëgimisë Shpirtërore e Kulturore të Shqiptarëve, Shkup

Konferencë shkencore mbarëkombëtare - Një komb, një gjuhë

24 nëntor 2022

Instituti i Historisë-ASA

Konferencë shkencore: Rruga e shqiptarëve drejt pavarësisë dhe sfidat e procesit të shtetndërtimit

Hotel Mondial, Tiranë, Ora 09.30-13.30

Regjistrimi i pjesëmarrësve

09.15-09.30

Fjala e mirëseardhjes dhe përshëndetje

09.30 – 09.45

Seanca e parë, 09.45 – 11.10

Drejtues seance: *Beqir Meta, Edmond Malaj*

Gazmend Shpuza, *Kuvendi i Prizrenit: Gurkëndor në themelet e shtetit kombëtar shqiptar*

Marenglen Verli, *Qëndrimet e Austro-Hungarisë në trajtimin e çështjes shqiptare gjatë vitit 1912*

Ledia Dushku, *Vjeshtë 1912: Mëvetësia e shqiptarëve në konstelacionin strategjik ndërkombëtar*

Erjon Papagjoni, *Faktori fetar si element kobezioni në Shpalljen e Pavarësisë së Shqipërisë*

Hasan Bello, *Marrëdhëniet e Ismail Qemalit dhe Qeverisë së Vlorës me forcat osmane (1912-1913)*

Skënder Lutfiu, Haxhi Ademi, *Përpyjekjet për konsolidimin e shtetit shqiptar gjatë viteve 1920-1924*

Sali Kadria, *Aspekte të zhvillimeve politike në Shqipëri, nga fundi i vitit 1923 deri në qershor 1924*

Çlirim Duro, *Alternativat arsimore në Shqipërinë e viteve '20-'30 të shekullit XX*

Pushim kafeje

11.10 – 11.30

Seanca e dytë, 11.30 – 12.30

Drejtues seance: *Marenglen Verli, Ledia Dushku*

Beqir Meta, *Faktorët që kanë ndikuar negativisht në pavarësinë e Shqipërisë gjatë shekullit XX*

Romeo Gurakuqi, *Shqipëria në Luftën e Dytë Botërore: Transformimet e institucioneve, territori shtetëror, ekëipet politike dhe përmbysja e themeleve të marrëveshjes qeverisëse ndërshtetërore*

Sonila Boçi, *Rreth procesit të ndërtimit të shtetit njëpartiak në Shqipëri gjatë viteve '40-'50 të shekullit XX*

Ana Lalaj, *Ndarjet e mëdha politike të shtetit komunist shqiptar*

Afrim Krasniqi, *Dukuri të daljes nga izolimi dhe politikës së hapjes së shtetit shqiptar (1990-1992)*

Ibrahim Gashi, Arbër Hadri, *Rrugëtimi ndërkombëtar i pavarësisë dhe shtetndërtimit të Kosovës*

Diskutime dhe komente

12.30 –13.20

25-26 nëntor 2022, Tiranë

Akademia e Studimeve Albanologjike, Instituti i Gjuhësisë dhe i Letërsisë, Tiranë

Instituti Albanologjik i Prishtinës

Instituti i Trashëgimisë Shpirtërore dhe Kulturore të Shqiptarëve, Shkup

Një komb, një gjuhë – Konferencë shkencore mbarëkombëtare, sesioni III

Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, ora 11.00

Regjistrimi i pjesëmarrësve

11.00-11.30

Ekspozita “Nga alfabeti në drejtshkrim”, përgatitur nga Drejtoria e Përgjithshme e Arkivave, Tiranë.

Fjala e mirëseardhjes dhe përshëndetje

Ora 12.00-13.00

Drejtues: *Valter Memisha*

1. Fjala e mirëseardhjes nga prof. dr. Valter Memisha, koordinues i Konferencës “Një komb, një gjuhë”
2. Videoklip “Gjuha shqipe nga Kongresi i Manastirit deri në ditët e sotme”
3. Fjalë përshëndetëse nga prof. dr. Luan Përzhita, Rektor i Akademisë së Studimeve Albanologjike
4. Fjalë përshëndetëse nga Znj. Evis Kushi, Ministër i Arsimit dhe i Sportit
5. Fjalë përshëndetëse nga prof. dr. Artan Hoxha, Kryetar i Konferencës së Rektorëve

6. Fjalë përshëndetëse nga akad. Jani Thomai “Në 50-vjetorin e Kongresit të Drejtshkrimit të Gjuhës Shqipe”
7. Fjalë përshëndetëse nga prof. dr. Hysen Matoshi, Drejtor i Institutit Albanologjik, Prishtinë
8. Fjalë përshëndetëse nga prof. dr. Skënder Asani, Drejtor i Institutit të Trashëgimisë Shpirtërore dhe Kulturore të Shqiptarëve, Shkup
9. Fjalë përshëndetëse nga prof. dr. Sabri Laçi, Dekan i Fakultetit të Historisë dhe të Filologjisë, Universiteti i Tiranës
10. Fjalë përshëndetëse nga prof. dr. Ylber Sela, Drejtor i Agjencisë së Zbatimit të Gjuhës, Shkup

25 nëntor 2022

Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, ora 13.00-15.15

Seanca e parë

Drejtues seance: *Emil Lafe, Artur Lama, Anila Omari, Shezai Rrokaj*

1. Artur Lama, *Shqipja standarde 50 vjet pas Kongresit të Drejtshkrimit*
2. Xhevat Lloshi, *Komisia Letrare e Shkodrës dhe gjuba standarde*
3. Emil Lafe, *Prof. Kostaq Cipo – vizionar i procesit të formimit të shqipes letrare të përbashkët*
4. Aurel Plasari, *Mbi prejardhjen e alfabetit latin të Kongresit të Alfabetit*
5. Anila Omari, *Përbërësja e leksikut me burim nga gegërishtja në shqipen e përbashkët letrare*
6. Rami Memushaj, *“Propozime për drejtshkrimin” – pikënisje për përmirësimin e rregullave dhe detyrë drejtshkrimore e shqipes*
7. Shezai Rrokaj, *Prirje fjalëformuese të shqipes standarde pas viteve '90*

15.30

Katering në hollin e Pallatit të Kongreseve

25 nëntor 2022

Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, ora 17.00-19.30

Seanca e dytë

Drejtues seance: *Gjovalin Shkurtaj, Teuta Toska, Valter Memisha, Naim Berisha*

1. Gjovalin Shkurtaç, *Trysnia e huaj dhe qëndresa e shqipes (Probleme drejtskrimore dhe morfologjike të emrave të huaj e të huazuar në shqipe)*
2. Hajri Shehu, *Gjuba shqipe standarde dhe fjalori kombëtar*
3. Giusepina Turano, *Il ruolo delle scienze albanistiche nella conoscenza della lingua albanese in Italia / Roli i shkencave albanologjike në njohjen e gjuhës shqipe në Itali*
4. Anila Kananaj, *Rreth alternimeve të konstruktive foljore për varietetet e shqipes*
5. Qemal Murati, *Planifikimi i korpusit të gjuhës letrare shqipe në Maqedoni (1959-1962) dhe reflektimet tona për standardin sot*
6. Zeqirija Ibrahim, *Perspektiva e gjuhës standarde shqipe në gjysmëshekullin e ardhshëm*
7. Fadil Grajçevci, *Adem Demaçi i dialektit dhe i standardit*
8. Teuta Toska, *Parimi fonetik i drejtskrimit të shqipes përballë komunikimit global*
9. Naim Berisha, *Konsulta Gjuhësore e Prishtinës dhe Kongresi i Drejtskrimit sipas shtypit të kohës – reflektime të sotme*
10. Genciana Abazi-Egro, *Lërimi i shqipes si proces identitar në prag të nacionalizmit*
11. Shkëlqim Millaku, *Çështje morfosintaksore në Projektin e drejtskrimit të vitit 1967*
12. Entela Komnino, *Probleme e perspektiva të standardit të shqipes nga këndvështrimi mediatik*
13. Natasha Poroçani, *Dy perspektiva qasjeje ndaj së njëjtës gjuhë në shkollë*
14. Manola Kaçi (Myrta), *Elbasanishja letrare në historinë e standardit të shqipes*

Diskutime

26 nëntor 2022

Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, ora 09.00-11.20

Seanca e parë

Drejtues seance: Rami Memushaj, Zamira Shkërel, Aurela Basha, Leonard Dauti

1. Edmond Tupja, *Globalizmi dhe gjuba shqipe drejt greminës.*
2. Rusana Hristova-Bejleri, *Gjuba shqipe për të huaj: 60-vjetori i kursit të parë të shqipes në Universitetin e Sofjes*

3. Dhori Qiriazhi, *Nga "Iliadhë" e Omirit tek "Iliada" e Homerit (Përthyerje drejtshtkrimore të riorientimit kulturor të shqiptarëve)*
4. Bardhyl Demiraj, *Komisia Letrare e Shkodrës në fokusin e Kultusprotektoratit të Habsburgut*
5. Leonard Dauti, *Zanorja mbështetëse si problem drejtshtkrimor dhe interpretimi i alomorfisë së shkaktuar prej saj*
6. Nexhip Mërkuri, *Dukuri dhe probleme në fushën e onomastikës së shqipes*
7. Zamira Shkreli – Erzen Koperaj, *Sesionet shkencore të vitit 1952, pikënisja për krijimin e shqipes standarde*
8. Xheladin Zymberaj, *Bashkëpunimi ndëruniversitar Prishtinë-Tiranë në vitet '70-të të shekullit XX*
9. Aurela Basha – Lura Turhani, *Probleme të zotërimit të normave drejtshtkrimore të nxënësve të arsimit parauniversitar*
10. Lumniqe Jusufi, *Terminologjia teknike si sfidë për shqipen standarde*
11. Qëndrim Morina, *Gjuba standarde shqipe në fazën e modernizimit*
12. Irda Dervishi (Nesimi), *Turqizmat në veprën "A Historical Albanian-English Dictionary" të S. E. Mann-it përfaqësuar me fjalorët shpjegues të shqipes*
13. Elvira Çausi, *Mendime të gjuhëtarëve të ndryshëm mbi Kongresin e Drejtshtkrimit të Gjuhës Shqipe*
14. Paula Papa (Shqypji), *Vëzhgime të tipologjive drejtshtkrimore në revistën "Kumtari Arsimor" të vitit 1921*
15. Alma Dema, *Neoshqiptarizma dhe përpjekja për identitet kombëtar mishëruar në gjuhë dhe letra shqipe*

Diskutime

11.30-12.00

Pushim kafeje në hollin e Pallatit të Kongreseve

26 nëntor 2022

Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, 12.00-14.30

Seanca e dytë paralele, A

Drejtues seance: *Tomorr Plangarica, Evalda Paci, Orjeta Baja, Enkeleida Kapia*

1. Tefë Topalli – Orjeta Baja, *Tradita e hartimit dhe e botimit të manualeve drejtshtkrimore të shqipes në Shkodër, 1902-1927*

2. Tomorr Plangarica, *Mbi kompetencën komunikative të përdoruesve të shqipes standarde (qasje studimore, koncepte, probleme)*
3. Artur Lama, *Rreth përdorimit të gjuhës letrare në Kuvendin e Shqipërisë*
4. Kujtim Kapllani, *Profesorët A. Kostallari, A. Hadri dhe I. Ajeti – ikona të ligjërimit të përbashkët letrar kombëtar*
5. Evalda Paci, *Historia e letërsisë së shkruar shqipe në punime tematike me vështrim sistematizues (1950-1985)*
6. Ibrahim Gashi – Donika Avdulli, *Përparimi i arsimit shqip në Kosovë në frymën e Kushtetutës së vitit 1974*
7. Aristotel Spiro, *Për një riformulim të parimeve të drejtshkrimit të shqipes*
8. Valter Memisha, *Mbi karakterin kombëtar e popullor të shqipes së sotme*
9. Enkeleida Kapia – Felicitas Kleber, *Krahësim i sistemit prozodik të shqipes standarde me shqipen e folur një shëkull më pare*
10. Edlira Troplini Abdurahmani, *Për një gjuhë standarde të zhvilluar*
11. Hysnie Haxhillari – Anyla Saraçi, *Prirje të normës morfonologjike në ligjërimin shqip*
12. Rrezarta Draçini – Merita Hysa, *Ekonomia gjuhësore dhe prirjet bashkëkohore të shqipes*
13. Edmond Cane, *Pritshmëri të standardit ndaj të folmeve arbëreshe*
14. Edona Jahiu, *Rruga dhe domethënia kombëtare e njësimin të shqipes: Nga Ëvetari deri te Kongresi*
15. Desela Nuredini, *Bashkimi kombëtar – si shqipja ruajti gjurmët dhe kombi identitetin*

Diskutime

26 nëntor 2022

Biblioteka e Institutit të Arkeologjisë, ASA, ora 12.00-14.30

Seanca e dytë paralele, B

Drejtues seance: *Adelina Çerpja, Mimoza Priku, Albert Riska, Mimoza Hysa*

1. Mimoza Priku, *Vendimet e Komisionit Letrare (1916-1918) për shqipen e përbashkët dhe sot*
2. Albert Riska, *Inventarizimi i fonemave dhe alfabeti si pikënisje për standardizimin e shqipes*
3. Adelina Çerpja, *Formimet mbiemërore me prapashtesat -të dhe -ët*

4. Mimoza Hysa, *Politikat shtetërore të Shqipërisë dhe të Kosovës për mësimdhënien e gjuhës shqipe në diasporë*
5. Kledi Shegani, *Prije të zhvillimit të shqipes dhe çështje që lidhen me drejtsbkrimin*
6. Resul Telhaj, *Prije në përdorimin e lidhëzës “apo” në gjuhën shqipe*
7. Rezearta Murati, *Jehona e Kongresit të Manastirit në shtypin e kohës*
8. Helena Grillo Mukli, *Roli i shkollës në rritjen e prestigjit të shqipes standarde*
9. Alda Jashari, *Probleme të përdorimit të fjalëve të huaja në komunikimin publik dhe ligjërimit mediatik*
10. Artan Xhaferaj, *Vështrime për drejtsbkrimin e ë-së së patheksuar mbështetur në të dhëna statistikore*
11. Manjola Zaçellari, *Mësuesi i ardhshëm si ballkë e domosdoshme në shtrirjen dhe nxënien e standardit*
12. Dedë Qokaj, *Cikli i kreshnikëve në trevën e Pultit, prurje e fuqishme gjuhësore drejt standardit*
13. Rriollza Agolli – Laura Agolli – Brixhilda Lilka, *Fjalori i gjuhës shqipe (mosha 5-11 vjeç), ndërthurje e leksikografisë dhe e përvojës pedagogjike*
14. Rezarta Yzo, *Vëshgime drejtsbkrimore në peizazhin gjuhësor të Tiranës*
15. Majlinda Bushaj – Nevila Karajfilaj, *Roli i shkollës në përvetësimin e standardit*

Diskutime

Mbyllja e konferencës

Salla e Albanologjisë, Pallati i Kongreseve, ora 14.30-15.00

Drejtues: *Artur Lama, Valter Memisha, Adelina Çerçja*

15.00

Katering në hollin e Pallatit të Kongreseve

*Shënim: Koha për kumtim është 8-10 minuta.